

## Voorstel aan de gemeenteraad

# Raadsvoorstel Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht

|                      |                                                                 |
|----------------------|-----------------------------------------------------------------|
| Beleidsveld          |                                                                 |
| Organisatieonderdeel | Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk                           |
| Opsteller            | Dagelijks bestuur raad                                          |
| Kenmerk              |                                                                 |
| Vergaderdatum Raad   | Volgt                                                           |
| Referendabel         | Nee (artikel 3 lid 2 onder g Verordening raadgevend referendum) |
| Geheim               | Nee                                                             |

### Het dagelijks bestuur van de raad stelt de raad voor te besluiten:

1. De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht vast te stellen.

Het dagelijks bestuur van de raad

De griffier  
Merel van Hall

De voorzitter  
Pepijn Zwanenberg

## **Samenvatting**

Naar aanleiding van twee recente aanvragen voor een raadgevend referendum blijken verschillende bepalingen in de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht 2017 (hierna: referendumverordening) technisch niet correct en/of niet in lijn met de bedoeling van het instrument, zoals door uw raad beoogd bij vaststelling van het betreffende initiatiefvoorstel. Door vaststelling van de geactualiseerde referendumverordening, sluit de verordening weer aan bij de praktijk van uitvoering en komt de juridische uitleg ervan overeen met de bedoeling.

## **Context**

### *Aanleiding*

Uit de ervaringen met twee recente referendumaanvragen blijkt dat het niet lukt om het doel van de referendumverordening te realiseren, namelijk het faciliteren van referenda voor inwoners op raadsbesluiten. De bedoeling en de juridische uitleg van de verordening lopen uiteen waardoor ruis ontstaat. Gelet op de relatie tussen inwoners en het bestuur is het van belang dat die ruis er niet is.

Zoals afgesproken in het dagelijks bestuur van de raad ontving uw raad, middels een raadsbrief, op 10 mei jl. een conceptversie van de geactualiseerde referendumverordening. In de brief stelt het college dat (technische) actualisatie nodig is om een zorgvuldige en navolgbare uitvoering van de referendumprocedure te borgen. Hierin volgt het college de adviezen van de referendumcommissie, die naar aanleiding van de referendumaanvraag over de RSU in 2021 stelt dat de huidige verordening op een aantal punten, waaronder de geldigheid van de ondersteuningsverklaringen, niet goed uitvoerbaar is. Naar aanleiding van de recente referendumaanvraag over het versneld invoeren van betaald parkeren adviseert de referendumcommissie een preciezere definiëring van het begrip raadsbesluit.

Ook het dagelijks bestuur van de raad heeft de werking van de huidige referendumverordening geëvalueerd. Een referendum is een politiek-bestuurlijk instrument dat past bij uw ambitie om inwoners invloed te geven op de lokale democratie. De invoering van de referendumverordening was zes jaar geleden zelfs een initiatief van uw raad en weerspiegelt uw visie op de lokale democratie in het algemeen en op invloed van inwoners in het bijzonder. Gelet op de bedoeling van uw raad bij invoering van de mogelijkheid voor een raadgevend referendum, concludeert het dagelijks bestuur dat diverse bepalingen in de verordening niet alleen technische, maar ook inhoudelijke aanpassing vereisen. In onderstaand overzicht vindt u de belangrijkste wijzigingen.

### *Juridische context*

Van toepassing zijn artikel 108 Gemeentewet en artikel 147 ev Gemeentewet: de raad is bevoegd tot het vaststellen en wijzigen van verordeningen en is daarbij bevoegd tot het vaststellen of wijzigen van een verordening die de mogelijkheid voor een referendum inregelt.

### *Beslistermijn*

Er is geen specifieke beslistermijn voorzien. Wel heeft het dagelijks bestuur van de raad, naar aanleiding van het meest recente verzoek en de wisselende juridische adviezen, afgesproken dat op korte termijn een nieuwe en eenduidige verordening moet worden vastgesteld. Verzoek is daarom dit voorstel meteen na de zomer te behandelen.

### *Beoogd effect*

Actualisatie van de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht brengt de juridische bepalingen in lijn met de bedoeling ervan en borgt de technische uitvoerbaarheid. Daarnaast wordt de relatie versterkt tussen de gemeenteraad en de door hem ingestelde referendumcommissie.

### *Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad*

Op 10 mei jl. ontving uw raad de raadsbrief [Actualisatie referendumverordening](#) met een concept Verordening. In 2021 en 2023 ontving u meerdere [adviezen van de referendumcommissie](#). In 2017 is de referendumverordening voor het laatst gewijzigd.

## Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

| Beslispunt |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1          | De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht vast te stellen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Argumenten |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1.1        | <p><u>Nadere verduidelijking van het begrip 'raadsbesluit' (artikel 1:1) is noodzakelijk.</u></p> <p>Bijgaande verordening hanteert de volgende definitie voor het begrip 'raadsbesluit': "een (schriftelijke) beslissing van de raad over een voorstel, met uitzondering van moties. Ook een niet aangenomen (verworpen) voorstel is een raadsbesluit in de zin van onderhavige verordening." Met deze definitie wordt een verworpen voorstel ook aangemerkt als een beslissing waarover een raadgevend referendum kan worden aangevraagd. Een beslissing van de raad om een voorstel te verwerpen, kan immers ook gevolgen hebben voor inwoners. Ook al verandert een dergelijk besluit sec niets in een bestaande situatie, dit kan voor inwoners nog steeds een ongewenst gevolg zijn waarover zij een referendum zouden willen houden.</p>                                            |
| 1.2        | <p><u>Nadere verduidelijking van de referendabelheid van belastingen en tarieven (artikel 1:2, lid 2e) is noodzakelijk.</u></p> <p>Voorliggende verordening zondert "de vaststelling van de gemeentelijke begroting en rekening, de hoogte van gemeentelijke tarieven of belastingen en het afschaffen van belastingen" uit van referendabele raadsbeslissingen. Een besluit over het afschaffen van een belasting is uitgezonderd, omdat ook dat direct financiële gevolgen heeft en van invloed is op de begroting. Het vaststellen van beleid over de invoering van tarieven en belastingen komt daarmee wel in aanmerking voor een referendum.</p>                                                                                                                                                                                                                                     |
| 1.3        | <p><u>De geldigheid van de ondersteuningsverklaringen (artikel 2:1, lid 2 en artikel 2:2, lid 2) verdient verduidelijking én aanpassing.</u></p> <p>In voorliggende verordening zijn de eerste 1.000 handtekeningen, benodigd voor het inleidend verzoek, óók geldig voor het definitieve verzoek, waarvoor 10.000 handtekeningen nodig zijn. Dit is tot op heden nog niet het geval en wordt door indieners als een niet uit te leggen administratieve regel ervaren (burgers die een inleidend verzoek hebben gesteund, moeten weer opnieuw gevraagd worden om een ondersteuningsverklaring). Dit wordt nu veranderd.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 1.4        | <p><u>Verduidelijking van de bevoegdheid tot het vaststellen van de referendumvraag (artikel 3:3 lid 1) is noodzakelijk.</u></p> <p>Omdat het referendum ziet op een raadsbesluit, is het evident dat de raad de referendumvraag vaststelt. Bij formulering van de referendumvraag wordt de raad geadviseerd door de referendumcommissie.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 1.5        | <p><u>Versterking van de formele relatie tussen de gemeenteraad en de door hem ingestelde referendumcommissie is noodzakelijk (artikel 4:1).</u></p> <p>In aanvulling op het voorstel van het college om de referendumcommissie in te stellen als een commissie ex. artikel 84 Gemeentewet, stelt voorliggende verordening dat de raad naast de leden, plaatsvervangende leden aanwijst voor de referendumcommissie. Ook formaliseert deze verordening het contact tussen de gemeenteraad en de referendumcommissie, overeenkomstig het contact tussen de raad en Rekenkamer en tussen de raad en het Ombudsket. De ondersteuning van de referendumcommissie, en daarmee de initiële ondersteuning van de indiener van een referendum, wordt belegd bij Raadsorganen. Ten slotte introduceert voorliggende verordening een vast contactmoment tussen de referendumcommissie en de CPR.</p> |

## **Financiën**

Dit voorstel heeft geen financiële consequenties.

## **Vervolg**

De gewijzigde concept Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht (incl. toelichting), zijnde voorliggend voorstel, wordt, zoals het college ook heeft aangegeven in de raadsbrief van 10 mei jl., aan het college voorgelegd voor een uitvoerbaarheidstoets. Daarnaast zal er een juridische toets worden uitgevoerd. Wanneer deze toetsen leiden tot aanpassing van de voorliggende verordening, zal de raad vóór inhoudelijk commissiebehandeling een Strekt ter Vervanging worden toegestuurd. De uitkomsten van de genoemde juridische toets en uitvoerbaarheidstoets door het college volgen zo spoedig mogelijk.

Na vaststelling door de raad wordt de verordening in het Gemeenteblad gepubliceerd.

## **Participatie**

Ter voorbereiding op de technische en inhoudelijke aanpassingen van de verordening zijn de indieners van beide recente referendumaanvragen bevraagd over hun ervaringen met de werking van de vigerende verordening. De genoemde aandachtspunten zijn in dit voorstel verwerkt.

## **Communicatie**

De nieuwe verordening wordt op de gebruikelijke wijze onder de aandacht gebracht, te weten via de website en sociale mediakanalen van de gemeenteraad.

## **Bijlagen**

- Concept Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht

## **Bijlagen informatief**

- [Raadsbrief Actualisatie referendumverordening 10 mei 2023, incl. concept referendumverordening en advies referendumcommissie](#)